

Pregledni članak

UDK: 006.44:657.2

doi: 10.5937/ekonhor14032390

NEKONZISTENTNA PRIMENA MEĐUNARODNIH STANDARDA FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA

Vladimir Obradović*

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Prerastanje Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja (IFRS) u jedinstveni globalni jezik finansijskog izveštavanja uveliko traje i prati problem njihove nekonzistentne primene od zemlje do zemlje, sa negativnim posledicama po globalnu uporedivost finansijskih izveštaja. Polazeći od toga, osnovni cilj istraživanja u ovom radu jeste da se sagledaju uzročnici razlika u praksi finansijskog izveštavanja onih zemalja koje se deklarišu kao sledbenice IFRS, i da se identifikuju načini da se prevaziđu te razlike. Primenom kvalitativne metodologije istraživanja utvrđeno je da fleksibilnost odredaba IFRS, koja je u mnogim slučajevima neizbežna, modifikacije prilikom njihove ugradnje u nacionalne regulatorne okvire, i raznolikost i nejednaka efikasnost nacionalnih mehanizama za njihovo nametanje i superviziju primene, predstavljaju glavne uzročnike nekonzistentnosti računovodstvenih praksi. Da bi se smanjila nekonzistentnost, potrebno je da se regulatori finansijskog izveštavanja više angažuju i bolje međusobno koordiniraju, ali i da Međunarodni odbor za računovodstvene standarde uloži dodatne napore, koji, pre svega, treba da budu usmereni na globalno promovisanje fundamentalnih osnova IFRS.

Ključne reči: finansijsko izveštavanje, Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (IFRS), Međunarodni komitet za računovodstvene standarde (IASB), nekonzistentna primena

JEL Classification: M41

UVOD

Pod uticajem globalizacije biznisa, a posebno tržišta kapitala, pitanje globalizacije standarda finansijskog izveštavanja dobilo je izuzetan značaj. Imajući u vidu neosporan stav da „razlike u računovodstvenim praksama predstavljaju barijeru za kretanje kapitala“ (Saudagaran, 2009, 2:34), jasno je zašto jedinstveni kvalitetni globalni standardi finansijskog izveštavanja,

koji bi se, na konzistentan način, primenjivali u svim zemljama, predstavljaju nešto čemu se „učesnici na globalnim tržištima kapitala već odavno nadaju“ (Cabrera, 2008, 36). Poslednjih godina, potreba za takvim standardima postala je naročito izražena, jer bi oni, svakako, omogućili da investitori, kreditori i drugi korisnici finansijskih izveštaja uporede, lakše i tačnije, finansijski položaj i uspešnost kompanija iz različitih zemalja.

* Korespondencija: V. Obradović, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Đ. Pucara 3, 34000 Kragujevac, Srbija;
e-mail: vobradovic@kg.ac.rs

Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (International Financial Reporting Standards - IFRS), koje donosi Međunarodni odbor za računovodstvene

standarde (International Accounting Standards Board - IASB), danas predstavljaju najvažnije i najrasprostranjenije standarde finansijskog izveštavanja u svetskim razmerama, a isti imaju veliki potencijal da, na globalnom planu, postanu univerzalni. Pretvaranje IFRS u jedinstvene globalne standarde uveliko teče, a to potvrđuje i činjenica da broj zemalja koje ih slede neprestano raste, pri čemu mnoge zemlje koje još uvek imaju sopstvene standarde (poput SAD), nameravaju, u bližoj ili daljoj budućnosti, da ih usvoje. Širom sveta, IFRS se doživljavaju kao standardi dobrog kvaliteta (Epstein, 2009, 27), odnosno, kao „zadovoljavajuća globalna platforma, sa mogućnošću daljih poboljšanja“ (PricewaterhouseCoopers, 2007a, 3), a dodatno poverenje u njih uliva činjenica da se razvijaju uz uvažavanje stavova iz različitih delova sveta. IFRS nude značajne mogućnosti da se unaprede transparentnost i uporedivost finansijskih izveštaja na globalnom planu, dajući, na taj način, pozitivan efekat na razvoj i integraciju tržišta kapitala i na globalni ekonomski rast i razvoj uopšte. IASB, njihov donosilac, uspeo je da stekne status najuglednije svetske institucije koja donosi standarde finansijskog izveštavanja.

Međutim, kao privatno telo, IASB nema sposobnost da direktno nametne svoje standarde kompanijama, jer nema autoritet ni nad jednim revizorom, sastavljačem finansijskih izveštaja, niti nad regulatorom finansijskog izveštavanja (Stevenson, 2008, 34). U tom pogledu, njegova pozicija je drugačija od pozicije nacionalnih donosilaca standarda, koji funkcionišu u okviru nacionalnog regulatornog okvira i imaju jasno definisan autoritet. IASB-u, stoga, ne preostaje ništa drugo nego da razvija standarde kao javno dobro i da ih stavi na raspolaganje svim zemljama, ili kompanijama, koje žele da ih usvoje i primenjuju, ujedno podstičući nacionalna regulatorna tela da prihvate IFRS, u skladu sa svojim mogućnostima i uticajem.

Pored toga, pošto nema direktan autoritet nad sastavljačima i revizorima finansijskih izveštaja, niti nad nacionalnim regulatorima finansijskog izveštavanja, IASB ne može da osigura konzistentnu primenu IFRS u svim zemljama koje se deklarišu kao njihove sledbenice. Upravo je problem nekonzistentne primene IFRS širom sveta poslednjih godina postao veoma izražen. Za razliku od ranijih decenija, u kojima

je centralno pitanje bilo kako da se prevaziđu razlike između nacionalnih standarda, danas do izražaja sve više dolazi problem nekonzistentne primene istih standarda - IFRS.

Naime, kulturološki i drugi faktori okruženja mogu rezultirati različitim tumačenjima istih standarda i različitim nivoima njihovog poštovanja između zemalja, sa negativnim posledicama po uporedivost finansijskih izveštaja (Doupnik & Perera, 2007, 103). Usvajanje IFRS u nekoj zemlji je jedna stvar, dok je njihova implementacija nešto drugo. Činjenica da je država usvojila nove računovodstvene principe i pravila ne garantuje njihovu brzu, efikasnu i potpunu primenu, jer je „možda potrebno promeniti stare mentalitete i načine rada, za šta je možda potrebna jedna generacija“ (McGee, 2006, 202). Imajući to u vidu, konstatacija da „približavanje računovodstvenih standarda može da bude lakše od prevazilaženja kulturoloških razlika i perspektiva koje opredeljuju način na koji se IFRS tumače i primenjuju“ (Deloitte, 2008, 4) čini se ispravnom. Bez konzistentne primene IFRS ne može biti reči o postojanju jedinstvenog globalnog jezika finansijskog izveštavanja. Globalni standardi koji se primenjuju na nekonzistentan način, globalni su samo po nazivu (Ernst & Young, 2012, 1).

Predmet istraživanja u ovom radu je raznolikost praksi finansijskog izveštavanja zemalja koje se deklarišu kao sledbenice IFRS, a osnovni cilj istraživanja jeste da se sagledaju glavni uzročnici i načini prevazilaženja te raznolikosti. U istraživačkom procesu biće testirana sledeća hipoteza: Karakteristike samih IFRS, procedure njihove ugradnje u nacionalne regulatorne okvire i slabosti nacionalnih podsticajnih mehanizama stvaraju prostor za ispoljavanje raznolikosti u primeni IFRS širom sveta.

Definisana hipoteza biće testirana primenom kvalitativne metodologije istraživanja zasnovane na deskriptivnoj analizi. Polazeći od relevantne literature koja sadrži teorijska razmatranja, i od analize konkretnih slučajeva, izvešće se opšti zaključci o razmatranom problemu. Od posebnog značaja biće metoda indukcije, kojom će se, polazeći od odredaba pojedinačnih standarda, izvući opšti zaključak o karakteristikama IFRS, a, s druge strane, preko slučajeva pojedinih zemalja zaključice se o

nedostacima mehanizama za pretvaranje IFRS u nacionalne standarde, kao i mehanizama koji treba da obezbede njihovu doslednu primenu. U radu će se koristiti i metoda komparacije koja će se zasnivati na upoređivanju odlika regulatornih režima i praksi finansijskog izveštavanja različitih zemalja.

Naredna tri segmenta rada posvećena su glavnim uzročnicima varijacija u praksama finansijskog izveštavanja onih zemalja koje slede IFRS. U prvom segmentu, razmatra se prostor za varijacije praksi koje, svojom fleksibilnošću, ostavljaju sami IFRS, u drugom, uzročnici nastanka nacionalnih verzija IFRS, a u trećem, slabosti nacionalnih podsticajnih mehanizama. U poslednjem, četvrtom, segmentu rada, ukazuje se na moguće načine za smanjivanje varijacija u primeni IFRS.

FLEKSIBILNOST IFRS

IFRS su, po svom karakteru, fleksibilni i, kao takvi, ostavljaju značajan prostor za izbor računovodstvenih praksi. Među faktore nekonzistentne primene IFRS u praksi, a koji su povezani sa karakteristikama samih IFRS, ubrajaju se (Nobes, 2013, 91-93):

- praznine u standardima,
- otvorene opcije u standardima,
- prikrivene opcije u standardima i neprecizni kriterijumi za priznavanje elemenata (pozicija) finansijskih izveštaja i
- potreba za prosuđivanjem prilikom merenja pozicija finansijskih izveštaja.

Iako IASB neprestano usavršava postojeće i donosi nove standarde u skladu sa promenama poslovne prakse, izvesne praznine u standardima, u smislu nedostatka rešenja za neke specifične računovodstvene probleme, praktično je nemoguće izbeći. Toga je svestan i sam IASB koji u svom standardu posvećenom računovodstvenim politikama, promenama računovodstvenih procena i greškama (IAS 8) ističe da, u odsustvu standarda i tumačenja koji su posvećeni nekoj specifičnoj transakciji ili događaju, sastavljači finansijskih izveštaja treba da koriste svoje

prosuđivanje, i da se oslanjaju na druge (nacionalne) standarde i tumačenja, koji su posvećeni sličnim problemima, kao i na IASB-ov konceptualni okvir.

Primer standarda koji ostavlja značajan prostor za širok spektar računovodstvenih praksi jeste IFRS 4 (Pacter, 2013, 55), koji se odnosi samo na opšta pitanja računovodstvenog tretmana ugovora o osiguranju, a ne nudi rešenja za sve probleme u ovom području. Takođe, IFRS 6 ostavlja dosta prostora za različita rešenja računovodstvenih problema koji se javljaju u industriji nafte i gasa.

Suočavajući se sa prazninama u IFRS, sastavljači finansijskih izveštaja mogu odlučiti da nastave sa dugogodišnjom nacionalnom tradicijom, tj. tradicijom koja je uspostavljena pre usvajanja IFRS. U svakom slučaju, njima je ostavljen izvestan manevarski prostor koji može da ima negativne posledice na globalnu uporedivost finansijskih izveštaja. Nacionalni regulatori mogu da popune praznine u IFRS kreiranjem standarda koji bi bili dopuna IFRS. Upravo je to učinio australijski donosilac standarda objavivši sopstvene standarde koji se bave nekim pitanjima ugovora o osiguranju, a koja nisu našla svoje mesto u IFRS, kao i drugim pitanjima koja su specifična za nacionalno okruženje (PricewaterhouseCoopers, 2010, 141). Mogućnost da nacionalni donosioci standarda širom sveta na različite načine reše probleme kojima se IASB nije bavio predstavlja dodatnu opasnost po globalnu uporedivost finansijskih izveštaja.

Jednu od bitnih karakteristika IFRS predstavljaju otvorene opcije, odnosno, različite mogućnosti za računovodstveni tretman istih računovodstvenih problema, što predstavlja značajan izvor razlika u praktičnoj primeni IFRS širom sveta. Kao karakteristični primeri situacija u kojima aktuelni IFRS nude opcije, izdvajaju se utvrđivanje vrednosti krajnjih zaliha i troškova disponiranih zaliha, gde postoji mogućnost izbora između FIFO metode i metode prosečnih troškova, kao i procenjivanje nekretnina, postrojenja, opreme i nekih nematerijalnih ulaganja nakon inicijalnog priznavanja, gde postoji mogućnost izbora između modela istorijskog troška i modela fer vrednosti. Kada se odlučuje o izboru jedne od ponuđenih metoda, ponovo dolazi do izražaja tradicija uspostavljena pre usvajanja IFRS. Na primer, s obzirom

na ukorenjenu tradiciju, od britanskih kompanija se može očekivati primena FIFO metode obračuna zaliha, a od kompanija iz Nemačke primena metode prosečnih troškova (Nobes & Parker, 2010, 160-161).

Generalno, broj opcija u standardima ima tendenciju opadanja (Alfredson *et al*, 2007, 33), zahvaljujući postepenom eliminisanju ranije ustanovljenih opcija. Ipak, razvoj IFRS donosi i nastanak novih opcija, a kao najsvježiji primer izdvaja se povećanje broja opcija za obračun ulaganja u zavisne, pridružene i zajednički kontrolisane entitete u pojedinačnim izveštajima nakon izmena IAS 27, koje su se desile u avgustu 2014. godine. Naime, dvema već raspoloživim opcijama (obračun po nabavnom trošku i obračun po fer vrednosti) pridodata je treća – obračun po metodi učešća (Deloitte Global Services Limited, 2014).

Specifičnu kategoriju otvorenih opcija predstavljaju one koje nudi IFRS 1, koji se bavi problemom prelaska kompanija sa nacionalnih standarda na IFRS. Između ostalog, ovaj standard daje sastavljačima finansijskih izveštaja pravo da, prilikom sastavljanja prvih izveštaja na bazi IFRS, biraju između ponovne procene *goodwill*-a i preuzimanja njegovog zatečenog iznosa (tj. iznosa koji je nastao primenom prethodno važećih nacionalnih standarda), bez ponovne procene. Pošto se nacionalni standardi značajno razlikuju po pitanju računovodstvenog tretmana *goodwill*-a, i pošto prvi finansijski izveštaji na bazi IFRS čine polaznu osnovu za čitav niz narednih izveštaja, jasno je da opcije vezane za iznos *goodwill*-a u prvim izveštajima na bazi IFRS mogu u dugom roku da ostvare negativan uticaj na globalnu uporedivost finansijskih izveštaja.

Još jednu specifičnu kategoriju otvorenih opcija čine one koje proističu iz fleksibilnog datuma stupanja na snagu novih ili revidiranih standarda. Naime, prilikom objavljivanja svakog standarda, IASB utvrđuje datum njegovog stupanja na snagu, i to u vidu konstatacije da „entitet treba da primenjuje standard za godišnje periode koji počinju 1. januara 20XX. godine, ili nakon tog datuma“, pri čemu se kompanijama (entitetima) obično dopušta da sa primenom počnu i pre utvrđenog roka. Na primer, IASB je krajem 2006. godine IAS 14 zamenio sa IFRS 8. IFRS 8 je stupio na snagu 1. januara 2009. godine, ali je ostavljena mogućnost da počne ranije da se primenjuje. To praktično znači da su u

2007. i 2008. godini paralelno postojala dva različita standarda koji se bave istim računovodstvenim problemom (izveštavanjem po segmentima) – IAS 14 i IFRS 8, a kompanije su mogle da slede bilo koji od njih. Početkom 2007. godine IASB je izmenio standard posvećen troškovima pozajmljivanja (IAS 23), pri čemu je kao datum stupanja na snagu revidirane verzije standarda, takođe, označen 1. januar 2009. godine, uz mogućnost ranije primene, što znači da su do tog roka paralelno postojale dve verzije istog standarda. Fleksibilni rokovi za početak primene standarda u osnovi imaju isti efekat kao i opcije u samim standardima. Iako period paralelne egzistencije dvaju alternativnih standarda ili dveju verzija istog standarda (stare i nove) ne traje dugo (ne više od 2 do 3 godine), kontinuirano kreiranje i usavršavanje standarda donosi nove slučajeve paralelne egzistencije i, samim tim, stvara nove izvore razlika u praktičnoj primeni IFRS, ne samo na globalnom planu, već i na nivou jedne zemlje.

Osim otvorenih opcija, IFRS sadrže i brojne prikrivene opcije i neprecizno formulisane kriterijume za priznavanje elemenata finansijskih izveštaja (sredstava, obaveza, prihoda i rashoda), koji, dodatno, sastavljačima finansijskih izveštaja povećavaju prostor za izbor. Analizirajući IFRS koji su bili na snazi 2013. godine, C. Nobes (2013, 95) je identifikovao brojne primere situacija u kojima se sastavljači izveštaja suočavaju sa prikrivenim opcijama, ili nepreciznim kriterijumima za priznavanje. Neki od tih primera, ažurirani u skladu sa naknadnim izmenama IFRS, jesu:

- ocena značaja (materijalnosti) pojedinih stavki (IAS 8);
- klasifikacija lizinga na finansijski i operativni u zavisnosti od toga da li dolazi do prenošenja „suštinski svih rizika i koristi“ sa davaoca na korisnika lizinga, bez numeričkog kriterijuma (IAS 17);
- utvrđivanje funkcionalne valute (IAS 21);
- identifikovanje zavisnih entiteta na bazi „moći upravljanja“ (IFRS 10), pridruženih entiteta na bazi „značajnog uticaja“ (IAS 28) i zajedničkih

poduhvata na bazi „prava na neto imovinu aranžmana“ (IAS 28);

- priznavanje pokrića, koje se vrši na bazi „verovatnoće odliva resursa“ (IAS 37); i
- kapitalizovanje troškova razvoja (IAS 38).

Prethodne, ali i brojne druge nepomenute situacije predstavljaju neizbežnu posledicu prirode računovodstva, zbog koje se od standarda ne može očekivati odgovor na svako moguće pitanje. One proizilaze i iz IASB-ove sasvim ispravne orijentacije na standarde koji su zasnovani na principima čiju polaznu osnovu čini stav da se svrha standarda ogleda u definisanju prostora u kome računovođe donose odluke, odnosno, u kome vrše prosuđivanja koja ostaju sastavni deo računovodstva i finansijskog izveštavanja. Pošto IFRS ne sadrže jasne i precizne kriterijume za računovodstveni tretman brojnih transakcija i događaja, neophodno je da sastavljači finansijskih izveštaja, na bazi prosuđivanja, spoznaju njihovu ekonomsku suštinu i opredele se za adekvatan tretman. Način na koji sastavljači finansijskih izveštaja tumače ekonomsku suštinu transakcija i događaja, u značajnoj meri, zavisi od okruženja u kojem žive i rade, odnosno, od vrednosnih stavova društva kojem pripadaju. Na primer, jedno istraživanje je otkrilo da, usled razlika u kulturološkim vrednostima, nemačke računovođe u poređenju sa američkim opreznije tumače reč „verovatno“, koja se često sreće u IFRS (Doupnik & Richter, 2004, 1-20).

Računovodstvena prosuđivanja nisu vezana samo za priznavanje pozicija finansijskih izveštaja, već dolaze do izražaja i kada se utvrđuju njihove vrednosti na bazi IFRS. Naime, u svim situacijama u kojima ne postoje egzaktni i objektivni kriterijumi za merenje, razborita procena računovođa predstavlja jedino rešenje, pri čemu računovođe iz različitih zemalja ispoljavaju različite sklonosti, pod uticajem kulture, tradicije i poreskih propisa.

Otpisivanje nekretnina, postrojenja, opreme jeste područje u kojem potreba za prosuđivanjem dolazi do punog izražaja, i to kada se određuje korisni vek trajanja, procenjuje rezidualna vrednost (likvidacioni ostatak) i biraju metode otpisivanja. Analizirajući

prakse otpisivanja u evropskim zemljama, C. Nobes i R. Parker (2010, 163) ističu da britanske kompanije, po tradiciji, teže jednostavnijim režimima otpisivanja koji podrazumevaju primenu pravolinijske metode, rezidualni ostatak jednak nuli i vek trajanja od 10 godina, dok kompanije iz nekih zemalja kontinentalne Evrope, pod uticajem poreskih propisa, tradicionalno koriste degresivnu metodu otpisa, uz težnju ka što kraćem korisnom veku trajanja. Utvrđivanje fer vrednosti sredstava i obaveza, takođe, uključuje prosuđivanje i smatra se veoma osetljivim područjem finansijskog izveštavanja. Neizbežno se prosuđuju i neto prodajna vrednost zaliha, iznos obezvređenja nekretnina, postrojenja i opreme, kao i vrednost pokrića.

Procenjeni iznosi u finansijskim izveštajima kompanija iz jedne zemlje zavise i od toga da li se u dotičnoj zemlji daje prednost opreznosti ili optimizmu. Na primer, ako preovlađuje sklonost ka opreznosti, veća je verovatnoća da će kompanije odabrati otpisivanje po degresivnoj metodi, uz kraći vek trajanja i niži procenjeni rezidualni ostatak, kao i da će pokrića proceniti u višim iznosima.

Na bazi prethodnih izlaganja može se konstatovati da, s jedne strane, IFRS donose napredak na planu povećanja međunarodne uporedivosti i konzistentnosti finansijskih izveštaja kompanija, a, s druge strane, istovremeno omogućavaju da finansijsko izveštavanje i dalje ostane nacionalno obojeno, tj. da i dalje nosi pečat prethodno važećih nacionalnih standarda. O tome jasno govore rezultati jednog empirijskog istraživanja koje je u centar pažnje stavilo 16 računovodstvenih pitanja kod kojih IFRS dopuštaju varijacije i u kojima su postojale međunarodne razlike pre usvajanja IFRS od strane zemalja iz kojih posmatrane kompanije potiču. Istraživanje je pokazalo da su razlike ostale i nakon što se prešlo na IFRS, tj. da su kompanije zadržale nacionalne tradicije (Kvaal & Nobes, 2010). Drugo istraživanje, koje je u centar pažnje stavilo 26 otvorenih (eksplicitnih) opcija koje nude IFRS, otkrilo je da pripadnost određenoj zemlji i njeni prethodni standardi finansijskog izveštavanja ostvaruju najveći uticaj na računovodstvene izbore kompanija (KPMG & von Keitz, 2006).

NACIONALNE VERZIJE IFRS

Pored karakteristika samih IFRS, tj. brojnih otvorenih pitanja čiji konačan odgovor treba da daju sastavljači finansijskih izveštaja, značajne razlike u računovodstvenim praksama kompanija koje slede IFRS nastaju i prilikom ugradnje IFRS u regulatorne okvire finansijskog izveštavanja zemalja. Nedostatak direktnog autoriteta IASB-a doveo je do toga da se u nekim zemljama, umesto originalne verzije IFRS koju objavljuje IASB, primenjuje njihova modifikovana verzija (Alali & Cao, 2010, 79). Drugim rečima, pored originalne IASB-ove verzije, postoje i nacionalne verzije IFRS, koje, u manjoj ili većoj meri, odstupaju od originalne.

Nakon razmatranja relevantne literature (IFRS Foundation, 2014; Nobes, 2013, 89-90; Nobes & Parker, 2010, 158-159), može se konstatovati da se kao najznačajniji razlozi za nastanak nacionalnih verzija IFRS izdvajaju:

- modifikacije odredaba IFRS od strane nacionalnih regulatora;
- kašnjenje sa ugradnjom novih ili izmenjenih standarda ili odlaganje početka njihove primene; i
- greške u prevodu IFRS.

Mnoge zemlje prihvataju IFRS na indirektan način, tako što ih pretvaraju u sopstvene standarde, uz poštovanje manje ili više komplikovane procedure usvajanja koju sprovodi merodavno regulatorno telo, koje po svom karakteru može da bude nacionalno (kao što je, na primer, u Australiji), ili, pak, zajedničko za grupu zemalja (kao što je slučaj sa zemljama Evropske unije). Pri tome, IASB-ovi standardi mogu da budu ugrađeni u nacionalni regulatorni okvir bez ikakvih izmena, što se najčešće i događa, ali i da pretrpe odgovarajuće izmene ne bi li se prilagodili specifičnim okolnostima.

U nekim slučajevima modifikacije se ogledaju samo u eliminisanju pojedinih opcija za računovodstveni tretman. Na primer, prilikom ugradnje IFRS u regulatorni okvir Brazila izbrisane su odredbe koje dopuštaju periodičnu revalorizaciju pozicija finansijskih izveštaja (IFRS Foundation, 2014). Brisanje

pojedinih opcija dovodi do odstupanja nacionalnih standarda od IFRS, ali za kompanije koje dosledno poštuju nacionalne standarde ne može se reći da odstupaju od IFRS.

Znatno ozbiljniji problem po globalnu uporedivost finansijskih izveštaja nastaje ukoliko neka zemlja, ili grupa zemalja, suštinski izmeni odredbe IFRS, kao što je učinila Evropska unija (EU) sa odredbama IAS 39. Naime, IASB je 2003. i 2004. godine izmenio IAS 39, što je izazvalo oštre reakcije u EU, a najznačajnije primedbe odnosile su se na: računovodstveni tretman finansijskih derivata i hedžinga, i proširenje upotrebe fer vrednosti u svrhe merenja finansijskih sredstava i obaveza u odnosu na dotadašnju verziju istog standarda (Armstrong *et al*, 2010, 34-35). Pomenute primedbe rezultirale su usvajanjem modifikovane verzije IAS 39 od strane Evropske komisije novembra 2004. godine, pri čemu se modifikacije ogledaju u eliminisanju spornih odredaba vezanih za računovodstvo hedžinga i upotrebu fer vrednosti. Ove modifikacije učinile su da verzija IFRS koju slede kompanije iz EU postane različita od originalne, IASB-ove verzije. Kasnije, upravo pod pritiskom EU, IASB je ponovo revidirao IAS 39 i ograničio upotrebu fer vrednosti samo na situacije u kojima se ona može pouzdano utvrditi. EU je usvojila izvršene izmene, čime je nestala jedna značajna razlika između originalne verzije IAS 39 i verzije istog standarda koja važi na nivou EU.

Iz prethodno izloženog proističe da je proces ugradnje IFRS u regulatorni okvir EU praktično kreirao nove standarde, standarde EU (Tokar, 2005, 49). Povoljna okolnost je to što razlike između originalne verzije IFRS i njihove verzije koju slede kompanije iz EU nemaju veliki praktičan značaj, s obzirom na to da utiču na finansijsko izveštavanje veoma malog broja kompanija (Pacter, 2014, 8).

Proces ugradnje svakog novog ili izmenjenog standarda i tumačenja u nacionalni regulatorni okvir odvija se na različite načine od zemlje do zemlje, i različito traje. Ukoliko neka zemlja ne usvoji standard ili tumačenje na vreme, tj. do dana koji je IASB označio kao dan njegovog stupanja na snagu, pojaviće se razlika između verzije IFRS koju dotična zemlja sledi i verzije koju slede zemlje koje su na vreme okončale proces usvajanja.

Među zemljama koje su do sada neažurno prilagođavale sopstvenu regulativu finansijskog izveštavanja izmenama IFRS jeste i Republika Srbija (RS). Naime, prvi zvanični prevodi IFRS objavljeni su u decembru 2003. godine i obuhvatili su konceptualni okvir i sve Međunarodne računovodstvene standarde (IAS), ali ne i tumačenja. U januaru 2004. godine objavljen je prevod IFRS 1, nakon čega sledi pauza u objavljivanju prevoda od četiri godine, tokom koje je IASB objavio 6 novih standarda koji su u istom periodu stupili na snagu (IFRS 2-7), a, takođe, i revidirao značajan broj postojećih standarda (na primer, u decembru 2003. godine, IASB je izmenio IAS 2 ukinuvši mogućnost primene LIFO metode za obračun zaliha, pri čemu je revidirani standard stupio na snagu 1. januara 2005. godine). Pošto su izostale aktivnosti na planu objavljivanja zvaničnih prevoda novih i revidiranih standarda od strane merodavnih regulatornih tela, desilo se da je verzija IFRS koju su sledile kompanije iz RS bila značajno drugačija od njihove originalne verzije. U februaru 2008. godine konačno su objavljeni novi prevodi IFRS, koji su zamenili prevode iz 2003. i 2004. godine. Uz prevode standarda, po prvi put, objavljeni su i prevodi tumačenja, ali ne i dopunski materijali vezani za standarde (osnove za zaključivanje, ilustrujući primeri, smernice, komentari i suprotna mišljenja), što se može smatrati nedostatkom, jer bi navedeni dodaci olakšali razumevanje standarda i njihovu implementaciju. U tom pogledu, prevodi iz 2008. godine predstavljaju korak unazad u odnosu na prevode iz 2003. godine, koji su uključivali i dopunske materijale (priloge). Naredna verzija prevoda IFRS objavljena je u oktobru 2010. godine, dok je poslednja verzija objavljena 2014. godine. Ako se uzme u obzir i činjenica da je IASB-ov standard posvećen malim i srednjim entitetima, donet 2009. godine, ugrađen u regulatorni okvir RS tek 2013. godine, čime je preduzećima koja potpadaju pod njegov delokrug (tj. preduzećima bez javne odgovornosti) bila uskraćena mogućnost korišćenja jednostavnije verzije IFRS i ostvarenja uštede u troškovima sastavljanja finansijskih izveštaja, jasno je da se dosadašnje aktivnosti na planu ažuriranja regulatornog okvira finansijskog izveštavanja u RS u skladu sa promenama IFRS ne bi mogle oceniti kao zadovoljavajuće. Objavljivanje zvaničnih prevoda IFRS

do sada je uglavnom kasnilo, tako da verzija IFRS koja se primenjuje u RS uglavnom nije odgovarala IASB-ovoj verziji. Tome treba dodati da je podzakonskim aktom iz 2009. godine kompanijama iz RS dopušteno da primene računovodstveni postupak koji nije konzistentan sa odredbama IAS 21 koje tangiraju transakcije u stranoj valuti (Bogicevic, 2013). Ova opcija bila je na snazi do septembra 2014. godine. Takođe, Narodna banka Srbije od finansijskih institucija zahteva da primenjuju računovodstvene postupke koji nisu sasvim podudarni sa zahtevima IFRS.

Ni blagovremeno usvajanje svih novih ili izmenjenih standarda ne garantuje automatski blagovremeni početak njihove primene, jer nacionalni regulator može da dopusti kompanijama (svim ili samo nekim) da početak primene odlože na određeno vreme. Na primer, u Tajvanu je odloženo primenjivanje šest standarda (IFRS Foundation, 2014).

Prevođenje IFRS sa engleskog jezika, na kome se objavljuje njihova originalna, zvanična verzija, na druge jezike sveta, neminovno podrazumeva rizik od promene njihovog smisla. Naime, potpunu ekvivalentnost prevoda bilo kog teksta sa njegovom originalnom verzijom nije lako ostvariti, pri čemu opasnost odstupanja od smisla originalnog teksta raste sa porastom broja korišćenih stručnih termina. IFRS obiluju stručnim terminima, za koje je često teško pronaći adekvatan prevod. Poseban problem predstavljaju odredbe IFRS koji sadrže nove koncepte, ili se bave problemima koji su nedovoljno poznati ili nepoznati u mnogim nacionalnim kulturama. Čak i najtačniji prevod takvih odredaba ne garantuje potpuno prenošenje njihove suštine i logike. Stoga, može se pojaviti situacija u kojoj se reči možda mogu razumeti, ali ne i koncepti (Zeff, 2007, 296).

O razmerama odstupanja prevoda od originalnih odredaba IFRS jasno govore naredna tri primera.

Prema originalnoj verziji IAS 41, безусловna subvencija države u vezi sa biološkim sredstvom treba da bude priznata kao prihod u trenutku kada kompanija po tom osnovu stekne potraživanje, dok se, prema prevodu istog standarda na norveški jezik koji je publikovan 2006. godine, priznavanje prihoda vezuje za trenutak priliva novca po osnovu subvencije.

U originalnoj verziji IAS 7, gotovinski ekvivalenti su definisani kao ulaganja „sa kratkim rokom dospeća, koji je, recimo, kraći od tri meseca“, kojom je IASB pokušao da izbegne formulisanje krutog pravila. Međutim, u portugalskom prevodu reč „recimo“ je izostavljena, čime je fleksibilan princip pretvoren u čvrsto pravilo. Stoga je u Portugalu znatno teže odbraniti stav da neko ulaganje sa rokom dospeća neznatno dužim od tri meseca u suštini predstavlja gotovinski ekvivalent u poređenju sa nekom drugom zemljom u kojoj je prevod korektan.

Prema originalnoj verziji IAS 19, diskontna stopa za obaveze po osnovu penzija utvrđuje se na bazi kamatne stope na korporativne obveznice, dok se prema nemačkom prevodu ona utvrđuje na bazi kamatne stope na industrijske obveznice, koje predstavljaju užu kategoriju od korporativnih obveznica (Nobes & Parker, 2010, 159).

Analiza profila jurisdikcija (koje se uglavnom poklapaju sa nezavisnim državama), izrađenih između juna 2013. i septembra 2014. godine i objavljenih na sajtu IFRS Fondacije (entiteta zaduženog za upravljanje IASB-om, nadzor njegovog rada i njegovo finansiranje), otkriva da postoji značajan broj jurisdikcija u kojima su IFRS na neki način modifikovani. Od 127 analiziranih jurisdikcija u kojima je primena IFRS obavezna ili dopuštena barem nekim kompanijama, u 53 jurisdikcije (42%) primenjuje se njihova verzija različita od aktuelne IASB-ove verzije, usled modifikovanja odredaba IFRS, kašnjenja sa ugradnjom novih ili izmenjenih standarda, ili odlaganja početka primene nekih standarda ili tumačenja. U tri jurisdikcije modifikacije se odnose samo na eliminisanje opcija koje nude IFRS. Većina analiziranih jurisdikcija u kojima se primenjuje modifikovana verzija IFRS (28) pripada Evropskoj uniji. Modifikacije su izvršene i prilikom ugradnje IFRS za male i srednje entitete u određene nacionalne regulatorne okvire, mada u manjoj meri. Od 77 analiziranih jurisdikcija, u kojima je primena IFRS za male i srednje entitete obavezna ili dopuštena, ili u kojima je on poslužio kao osnova za razvoj domaćih standarda za male i srednje entitete, u 10 (13%) izvršene su njegove modifikacije (IFRS Foundation, 2014).

NEJEDNAKA EFIKASNOST PODSTICAJNIH MEHANIZAMA

Striktnu primenu IFRS (od strane kompanija) širom sveta, a samim tim i povećanje globalne uporedivosti finansijskih izveštaja, nije moguće ostvariti bez efikasnih podsticajnih mehanizama, odnosno, sistema za podsticanje njihove primene, čija je izgradnja u isključivoj nadležnosti nacionalnih regulatora. Reč je o mehanizmima koji uključuju obavezu revizije finansijskih izveštaja kompanija, superviziju rada revizora od strane nadležnih tela, i sankcije za svako kršenje zakona i standarda. Ako se pođe od toga, nejednaka efikasnost podsticajnih mehanizama može da bude značajan izvor razlika u praktičnoj primeni IFRS na globalnom planu, a, takođe, i uzrok nejednakog kvaliteta finansijskog izveštavanja između zemalja, što je možda i opasnije. Blagi ili neefikasni podsticajni mehanizmi omogućavaju kompanijama da nekažnjeno odstupe od odredaba IFRS, i tako njihovi finansijski izveštaji postaju neuporedivi sa izveštajima kompanija iz zemalja u kojima se IFRS striktno poštuju.

S tim u vezi, interesantni su rezultati jednog empirijskog istraživanja koje je bazirano na obelodanjivanjima egipatskih kompanija nakon što su prešle na nacionalne standarde koji su razvijeni na bazi IFRS. Istraživanje je pokazalo da su kompanije bile manje spremne da se povinuju odredbama novih standarda koje su im bile relativno nepoznate (Abd-Elsalam & Weetman, 2003). Ovi rezultati potvrđuju značaj efikasnih podsticajnih mehanizama, koji treba da obezbede striktno poštovanje svih odredaba IFRS.

Drugo istraživanje, koje se fokusiralo na kvalitet informacija o obezvređenju sredstava u finansijskim izveštajima evropskih kompanija za 2010. i 2011. godinu, otkrilo je da stepen poštovanja odredaba IFRS, koje se tiču obelodanjivanja o obezvređenju, varira od zemlje do zemlje, što ukazuje na neujednačenost primene IFRS. Isto istraživanje je otkrilo da kvalitetno izveštavanje o obezvređenju sredstava karakteriše kompanije koje posluju u čvršćem regulatornom i institucionalnom ambijentu, kao što je slučaj sa kompanijama iz Velike Britanije i Irske, dok su, nasuprot tome, informacije o obezvređenju koje pružaju kompanije iz zemalja sa slabijom regulatornom kontrolom nižeg kvaliteta. Takođe, kompanije iz

zemalja sa jakim podsticajnim sistemima pokazuju veći stepen blagovremenosti u priznavanju gubitaka po osnovu obezvređenja sredstava nego kompanije iz zemalja sa slabijim podsticajnim sistemima (Amiraslani, Iatridis & Pope, 2013, 2).

PREVAZILAŽENJE RAZLIKA U PRAKTIČNOJ PRIMENI IFRS

Različiti načini primene IFRS širom sveta predstavljaju, po mišljenju mnogih, „značajan izazov za prihvatanje IFRS kao istinskog globalnog modela izveštavanja“ (Securities and Exchange Commission, 2010, 10). Kao ključne prepreke za konzistentnu primenu IFRS ističu se razlike u ekonomskom, pravnom i kulturološkom okruženju. Tome treba dodati nedovoljan nivo poznavanja IFRS i nedovoljan stepen razumevanja njihovih potencijalnih koristi u pojedinim zemljama, ali i prisutan otpor promenama.

Situacija u kojoj postoji mnoštvo nacionalnih verzija IFRS može da bude čak i opasnija od situacije u kojoj svaka zemlja sledi sopstvene standarde. Kada je investitorima (i drugim korisnicima finansijskih izveštaja) poznato da svaka zemlja sledi sopstvene standarde, kao što je bio slučaj u prošlosti, oni tome prilagođavaju svoje ponašanje tako što se upoznaju sa inostranim računovodstvenim sistemima, zahtevaju više stope prinosa po osnovu većeg očekivanog rizika ili odustaju od inostranih ulaganja. Međutim, ukoliko se sve zemlje deklariraju kao sledbenice IASB-ovih standarda, pri čemu svaka sledi sopstvenu verziju IFRS uz poštovanje različitih procedura revizije i supervizije primene standarda, investitori mogu biti dovedeni u zabludu u pogledu uporedivosti finansijskih izveštaja kompanija iz različitih delova sveta i, samim tim, doneti pogrešne odluke. Oni mogu zaključiti da su finansijski izveštaji kompanija iz različitih zemalja uporedivi, iako zapravo nisu, i odustati od pokušaja da ih svedu na uporedivu osnovu.

Reagujući na modifikacije IFRS prilikom njihove ugradnje u nacionalne regulatorne okvire, Međunarodna organizacija komisija za hartije od vrednosti (IOSCO) izdala je, u svom dokumentu iz

2008. godine, preporuku kompanijama da, u cilju lakšeg razumevanja finansijskih izveštaja od strane investitora, pruže jasne i precizne informacije o standardima koje koriste kao osnovu za njihovo sastavljanje. Ipak, preporuka IOSCO-a se ne može smatrati dugoročnim rešenjem. Jedino ispravno dugoročno rešenje jeste ugradnja IASB-ovih standarda u nacionalne regulatorne okvire bez ikakvih modifikacija (Willemain, 2008, 1).

Opasnosti koje donosi nekonzistentna primena IFRS spoznala je i IFRS Fondacija. U svom dokumentu iz 2012. godine kojim je definisala sopstvenu strategiju za desetogodišnji period, IFRS Fondacija je istakla da zemlje koje su se opredelile za primenu IFRS treba da „izbegavaju stvaranje nacionalnih ili regionalnih varijanti IFRS“ (IFRS Foundation, 2012, 12), a da svaka eventualna nepotpuna primena IFRS treba da bude jasno naznačena, što je slično preporuci IOSCO-a. Doprinos IASB-a povećanju konzistentnosti primene IFRS, prema IFRS Fondaciji, treba da se ogleda u (IFRS Foundation, 2012, 5-6):

- objavljivanju jasnih, razumljivih i primenljivih standarda;
- pružanju smernica za primenu i ilustrativnih primera, ukoliko je to potrebno da bi se razumeli i implementirali standardi na konzistentan način;
- saradnji sa nacionalnim regulatorima i ostalim interesentima, da bi se identifikovala područja u kojima se ispoljavaju razlike u praktičnoj primeni IFRS između zemalja i unapredili standardi ili tumačenja koji se odnose na ova područja.

S druge strane, svi interesenti (sastavljači, revizori i analitičari finansijskih izveštaja, nacionalni regulatori i ostali) treba da se aktivno uključe u proces donošenja novih ili revidiranja postojećih standarda, putem svojih komentara o predlozima IASB-a, kao i da, po potrebi, od IASB-a zahtevaju pojašnjenja standarda. Time će se preduprediti razlike u interpretaciji standarda (Ernst & Young, 2012, 8).

Značajnu ulogu u naporima IASB-a da se prevaziđu razlike u praktičnoj primeni IFRS, a naročito razlika u prosuđivanjima prouzrokovanim kulturološkim

faktorima, treba da ima konceptualni okvir IFRS, koji, zapravo, predstavlja „IASB-ov izveštaj o sopstvenoj računovodstvenoj kulturi“ (Whittington, 2008, 497). Za ostvarenje istinske računovodstvene konvergencije, neophodno je da konceptualni okvir, koji je do sada bio prevashodno usmeren ka obezbeđenju konzistentnosti standarda i pružanju smernica za situacije koje nisu obuhvaćene standardima, dobije novu ulogu koja se ogleda u promovisanju fundamentalnih osnova finansijskog izveštavanja na način koji prevazilazi postojeće kulturološke razlike između zemalja. Proces reforme konceptualnog okvira, koji uveliko traje, i čija se suština ogleda u preispitivanju i modifikovanju tih fundamentalnih osnova, predstavlja dobru priliku da se sam okvir približi interesima širom sveta, i to tako što bi se uključili u proces reforme i što bi se uvažile njihove potrebe i interesi. Reforma konceptualnog okvira, kao jedan od najznačajnijih segmenata projekta konvergencije IFRS i opšteprihvaćenih računovodstvenih principa (GAAP) SAD, treba da pruži mogućnost onima koji nisu učestvovali u donošenju prethodne verzije okvira (kao što su mnoge zemlje EU) da iznesu svoj stav. Dakle, da bi se postigla što veća ujednačenost praksi finansijskog izveštavanja na globalnom planu, formalno prihvatanje IFRS od strane nacionalnih regulatora treba da bude praćeno postizanjem što većeg stepena globalne saglasnosti o fundamentalnim principima koji su u njih ugrađeni. Konceptualni okvir IFRS treba širom sveta da promovise ciljeve, pretpostavke i fundamentalne principe IFRS, i time pomogne da se bolje razume njihova filozofija i da se ujednače prosuđivanja od zemlje do zemlje.

Konzistentan kvalitet revizije finansijskih izveštaja na globalnom planu, kao preduslov ujednačene primene IFRS, nemoguće je dostići bez jedinstvenih globalnih standarda revizije, čija je izgradnja u toku. Naime, Međunarodni standardi revizije (International Standards on Auditing - ISA), koje donosi Međunarodna federacija računovođa (IFAC), predstavljaju osnovu za proces globalne konvergencije standarda revizije, kao što IFRS predstavljaju osnovu za globalnu konvergenciju standarda finansijskog izveštavanja. Pored standarda revizije, važno je da standardi profesionalne etike, kojih se računovođe i revizori pridržavaju, budu ujednačeni između zemalja,

a da bi investitori stekli puno poverenje u finansijske izveštaje sastavljene i revidirane u različitim zemljama, neophodno je izgraditi efikasne i na globalnom planu ujednačene sisteme licenciranja, kontrole i disciplinovanja revizora (Willemain, 2008, 2). Konačno, sistemi edukacije računovođa treba da budu kvalitetni i konzistentni.

Jasno je da krajnji uspeh na planu povećanja konzistentnosti primene IFRS prevashodno zavisi od nacionalnih regulatora finansijskog izveštavanja, odnosno, od njihove spremnosti da ih dosledno (bez modifikacija) ugrade u nacionalne regulatorne okvire i obezbede njihovu striktnu primenu. Nacionalni regulatori, takođe, treba da se uzdrže od objavljivanja sopstvenih tumačenja IFRS i smernica za njihovu primenu. Umesto toga, oni treba, u slučaju bilo kakvih nedoumica ili spornih pitanja, da se obrate IASB-u.

Reforma regulatornih okruženja širom sveta, kao neophodan preduslov potpunog uspeha procesa globalne konvergencije standarda finansijskog izveštavanja, predstavlja dugoročan i izazovan proces (PricewaterhouseCoopers, 2007b, 4). Regulatori finansijskog izveštavanja širom sveta moraju međusobno da sarađuju, kako bi se predupredila pojava značajnih razlika u regulatornim okruženjima.

Problem nacionalnih varijacija u primeni IFRS mogao bi, barem delimično, da se prevaziđe kroz globalnu superviziju primene IFRS. Zahvaljujući njoj, korisnici finansijskih izveštaja bi mogli da saznaju da li kompanije iz neke zemlje, koja se deklarise kao sledbenica IFRS, zaista poštuju sve njihove odredbe. Ako bi postojala globalna supervizija, zemlje bi bile zainteresovane za dosledno i ažurno usvajanje i striktnu primenu IFRS, jer kada bi jedna zemlja bila stavljena na listu onih koje ne slede striktno IFRS, njene kompanije bi se suočile sa teškoćama u privlačenju inostranog kapitala, a to bi, takođe, negativno uticalo na njen međunarodni imidž. Poslednjih godina IASB preduzima aktivnosti na tom planu tako što objavljuje profile jurisdikcija, u kojima se, između ostalog, navode područja u kojima se nacionalne verzije IFRS razlikuju od originalne verzije i objašnjavaju procedure usklađivanja nacionalnih regulatornih okvira sa izmenama IFRS, uključujući i prevođenje IFRS.

ZAKLJUČAK

Prihvatanje IFRS od strane brojnih zemalja bez sumnje je doprinelo da se ujednače računovodstvene prakse na globalnom nivou. Ipak, istraživanja u ovom radu pokazuju da su jedinstvene globalne računovodstvene prakse i dalje daleko od realnosti, tj. da karakteristike samih IFRS, procedure njihove ugradnje u nacionalne regulatorne okvire i slabosti nacionalnih podsticajnih mehanizama stvaraju prostor da se ispolje raznolikosti (varijacije) u primeni IFRS, čime je potvrđena hipoteza od koje se pošlo u istraživanju. Slabosti i nekonzistentnosti procedura ugradnje IFRS u nacionalne regulatorne okvire učinile su da danas, umesto jedinstvene verzije IFRS, u svetu figurira veći broj njihovih nacionalno obojenih verzija.

Ključni doprinos rada je u sagledavanju uzročnika varijacija u primeni IFRS putem troslojnog modela koji se zasniva na razdvajanju uzročnika povezanih sa karakteristikama samih IFRS, zatim, uzročnika povezanih sa procesom njihove ugradnje u nacionalne regulatorne okvire, i uzročnika povezanih sa primenom usvojenih IFRS (u originalnoj ili modifikovanoj formi) na nacionalnom nivou. Doprinos se ogleda i u ukazivanju na glavne aktivnosti koje treba preduzeti da bi se prevazišle pomenute varijacije, i ukazivanju na ključne aktere koji treba da ih realizuju - IASB i nacionalne regulatore. Predočena je i potreba da globalizacija standarda finansijskog izveštavanja bude praćena globalizacijom standarda revizije i procedura supervizije rada revizora od strane merodavnih državnih tela, kao i potreba za obrazovanjem i stručnim usavršavanjem računovodstvenih profesionalaca, s obzirom na to da izostanak adekvatnih napora na bilo kom od ovih polja može, u značajnoj meri, da poništi napore na planu izgradnje globalnih standarda finansijskog izveštavanja. Takođe, razmotrena je ideja o ustanovljenju globalne supervizije primene IFRS.

Analiza dosadašnjih aktivnosti na planu ažuriranja regulatornog okvira finansijskog izveštavanja Republike Srbije sa razvojem IFRS, zajedno sa opštim napomenama o načinima prevazilaženja varijacija u primeni IFRS, nagoveštava mogućnosti za unapređenje primene IFRS u RS u budućnosti. Regulatori finansijskog izveštavanja u RS treba da se staraju o ažurnom prevođenju svih relevantnih

IASB-ovih dokumenata, uz stalno preispitivanje i unapređivanje kvaliteta prevoda, kao i da neprestano jačaju mehanizme disciplinovanja revizora. Takođe, nacionalni regulatori treba da nastoje da se uzdržavaju od donošenja propisa kojima se modifikuju odredbe IFRS, a eventualne modifikacije treba vršiti samo u slučaju krajnje nužnosti. Računovodstvena profesija treba da radi na kontinuiranom unapređenju programa stručnog usavršavanja računovođa, uz stavljanje akcenta na adekvatno razumevanje konceptualnih osnova finansijskog izveštavanja na bazi IFRS. Regulatori i računovodstvena profesija treba da se, u meri u kojoj je to moguće, aktivno uključe u proces razvoja IFRS, prevashodno kroz komentarisane nacrt standarda i tumačenja, a u slučaju bilo kakvih nedoumica u vezi sa odredbama već donetih IFRS, oni treba da se obrate IASB-u.

Istraživanja u ovom radu pretežno su fokusirana na sagledavanje širine prostora za nacionalne varijacije u primeni IFRS, što predstavlja glavno ograničenje rada. Stoga bi stvarne varijacije finansijskih izveštaja kompanija iz različitih zemalja koje se deklarišu kao sledbenice IFRS mogle da predstavljaju predmet budućih istraživanja u ovom području. S obzirom na to da je posebna pažnja u radu posvećena ugradnji IFRS u regulatorni okvir RS, stepen uporedivosti finansijskih izveštaja kompanija iz RS sa finansijskim izveštajima kompanija iz drugih zemalja koje su usvojile IFRS, i problemi sa kojima se računovođe iz RS suočavaju primenjujući IFRS, takođe, predstavljaju potencijalne predmete narednih istraživanja.

REFERENCE

- Abd-Elsalam, O. H., & Weetman, P. (2003). Introducing International Accounting Standards to an emerging capital market: relative familiarity and language effect in Egypt. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 12(1), 63-84. doi: 10.1016/S1061-9518(03)00002-8.
- Alali, F., & Cao, L. (2010). International financial reporting standards – credible and reliable? An overview. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 26(1), 79-86. doi: 10.1016/j.adiac.2010.02.001.
- Alfredson, K., Leo, K., Picker, R., Pacter, P., Radford, J., & Wise, W. (2007). *Applying International Financial Reporting Standards*. Milton, Australia: John Wiley & Sons Australia, Ltd.

- Amiraslani, H., Iatridis, G. E., & Pope, P. F. (2013). *Accounting for asset impairment: a test for IFRS compliance across Europe*. London, UK: Centre for Financial Analysis and Reporting Research, Cass Business School.
- Armstrong, C. S., Barth, M. E., Jagolinzer, A. D., & Riedl, E. J. (2010). Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe. *The Accounting Review*, 85(1), 31-61. doi: 10.2308/accr.2010.85.1.31.
- Bogicevic, J. (2013). Accounting implications of foreign currency transactions translation and hedging. *Economic Horizons*, 15(2), 137-151. doi:10.5937/ekonhor1302133B.
- Cabrera, L. (2008). Widespread Acceptance of IFRS Continues: Is It Time for U.S. Companies to Prepare for the Transition? *The CPA Journal*, 78(3), 36-37.
- Deloitte (2008). 2008 IFRS Survey: Where Are We Today? Deloitte Development LLC.
- Deloitte Global Services Limited. (2014). IAS 27 - Separate Financial Statements. Retrieved October 13, 2014, from <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias27-2011#aug2014>.
- Doupnik, T., & Perera, H. (2007). *International Accounting*. International Edition. New York, USA: McGraw-Hill.
- Doupnik, T., & Richter, M. (2004). The Impact of Culture on the Interpretation of „In Context“ Verbal Probability Expressions. *Journal of International Accounting Research*, 3(1), 1-20.
- Epstein, B. J. (2009). The Economic Effects of IFRS Adoption. *The CPA Journal*, 79(3), 26-31.
- Ernst & Young (2012). Consistency in IFRS - no borders, one language: dream or reality? *IFRS Outlook*. UK: EYGM Limited.
- IFRS Foundation (2012). *IFRSs as the Global Standards: Setting a Strategy for the Foundation's Second Decade*. London, UK: IFRS Foundation.
- IFRS Foundation (2014). Jurisdiction Profiles. Retrieved June 3, 2014, from <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Pages/Jurisdiction-profiles.aspx>.
- KPMG & von Keitz, I. (2006). *The Application of IFRS: Choices in Practice*. UK: KPMG IFRG Limited.
- Kvaal, E., & Nobes, C. (2010). International differences in IFRS policy choice: a research note. *Accounting and Business Research*, 40(2), 173-187.
- McGee, R. W. (2006). Adopting and Implementing International Financial Reporting Standards in Transition Economies. In G. N. Gregoriou, & Gaber M. (Eds.), *International Accounting: Standards, Regulations, and Financial Reporting* (pp. 199-223). Oxford, UK: Elsevier.
- Nobes, C. (2013). The continued survival of international differences under IFRS. *Accounting and Business Research*, 43(2), 83-111. doi: 10.1080/00014788.2013.770644.
- Nobes, C., & Parker, R. (2010). *Comparative International Accounting*. Harlow, UK: Pearson Education Limited.
- Pacter, P. (2013). What Have IASB and FASB Convergence Efforts Achieved? *Journal of Accountancy*, 215(2), 50-59.
- Pacter, P. (2014). Global Accounting Standards – From Vision to Reality: Assessing the State of IFRS Adoption, Jurisdiction by Jurisdiction. *The CPA Journal*, 84(1), 6-10.
- PricewaterhouseCoopers (2007a). International Financial Reporting Standards: The right move for US business. *10 Minutes on IFRS*. Delaware, USA: PricewaterhouseCoopers LLP.
- PricewaterhouseCoopers (2007b). *ViewPoint: Convergence of IFRS and US GAAP*. London, UK: PricewaterhouseCoopers.
- PricewaterhouseCoopers (2010). *IFRS adoption by country*. Delaware, USA: PricewaterhouseCoopers LLP.
- Saudagaran, S. M. (2009). *International Accounting: A User Perspective*. Chicago, USA: CCH.
- Securities and Exchange Commission (2010). *Commission Statement in Support of Convergence and Global Accounting Standards*. Release Nos. 33-9109; 34-61578. Washington, USA: U.S. Securities and Exchange Commission.
- Stevenson, K. M. (2008). The IASB: Some Personal Reflections. In J. M. Godfrey, & Chalmers, K. (Eds.), *Globalisation of Accounting Standards* (pp. 34-45). Cheltenham, UK: Edward Edgar.
- Tokar, M. (2005). Convergence and the Implementation of a Single Set of Global Standards: The Real-life Challenge. *Accounting in Europe*, 2, 48-68.
- Whittington, G. (2008). Harmonisation or discord? The critical role of the IASB conceptual framework review. *Journal of Accounting and Public Policy*, 27(6), 495-502. doi: 10.1016/j.jaccpubpol.2008.09.006.
- Willemain, J. (2008). *Corporate reporting: Trends and tensions in convergence*. Deloitte.
- Zeff, S. A. (2007). Some obstacles to global financial reporting comparability and convergence at high level of quality. *The British Accounting Review*, 39(4), 290-302. doi: 10.1016/j.bar.2007.08.001.

Primljeno 22. avgusta 2014,
nakon revizije,
prihvaćeno za publikovanje 15. decembra 2014.
Elektronska verzija objavljena 22. decembra 2014.

Vladimir Obradović je docent na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, na kome je i doktorirao. Obavlja nastavne aktivnosti na nastavnim predmetima: Finansijsko izveštavanje, Specijalni bilansi, Međunarodno finansijsko izveštavanje, iz uže naučne oblasti Računovodstvo, revizija i poslovne finansije. Njegova naučna interesovanja prevashodno su vezana za međunarodne aspekte i standarde finansijskog izveštavanja.

INCONSISTENT APPLICATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS

Vladimir Obradovic

Faculty of Economics, University of Kragujevac, Kragujevac, Serbia

The transformation of the International Financial Reporting Standards (IFRS) into a single global language of financial reporting is well under way and followed by a problem of their inconsistent application from country to country, with negative consequences for the global comparability of financial statements. Starting from this, the main purpose of this paper is to give an overview of the main causes of the diversity of financial reporting practices between those countries declaring themselves to be the followers of the IFRS, as well as to identify the ways of overcoming this diversity. Applying the qualitative research methodology, it has been found that the flexibility of the IFRS provisions, which is inevitable in many cases, modifications in their incorporation into national regulatory frameworks and the diversity and unequal effectiveness of national mechanisms for their enforcement and the supervision of their implementation stand for the main causes of inconsistent accounting practices. In order to reduce the inconsistency, national financial reporting regulators should increase their engagement and coordination among themselves, and the International Accounting Standards Board should make additional efforts, which should primarily be focused on the global promotion of the fundamental basis of the IFRS.

Keywords: financial reporting, International Financial Reporting Standards (IFRS), International Accounting Standards Board (IASB), inconsistent application

JEL Classification: M14